

дава – пункту перетину кордонів Білорусі, Польщі та України [12, с. 110].

Наприкінці 1918 р. за пропозицією комісії, утвореної Північно-Західною обласною партійною конференцією, пропонувалося чотири повіти Чернігівської губернії: Суразький, Мглинський, Стародубський, Новозибківський включити до складу Радянської Білорусії.

Як бачимо, складна внутрішня ситуація у поєднанні з несприятливими зовнішньополітичними чинниками стали на заваді успішній реалізації ідеї національно-державного будівництва в білоруських землях. На цьому ґрунті українсько-білоруські відносини, на превеликий жаль, не мали перспектив реального втілення та реалізації у практичній площині з обопільною вигодою для обох сторін.

Список використаних джерел

1. Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 71–72.
2. Павлова Т. К вопросу о границах ВНР / Т. Павлова // Беларусский журнал международного права и международных отношений. – 1991. – № 1. – С. 77.
3. Национальный архив Республики Беларусь. – Ф. 325. – Оп. 1. – Спр. 10.
4. Центральний державний архів громадських об'єднань. – Ф. 5. – Оп. 1. – Спр. 158.
5. Там само. – Спр. 81.
6. Канчер Е. С. Белорусский вопрос: сборник статей / Е. С. Канчер. – Петроград, 1919.
7. Архіви Беларускай Народнай Рэспублікі : в 2 т. – Вільня – Нью-Ерк – Менск – Прага, 1998. – Т. 1.
8. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 3766. – Оп. 1. – Спр. 68.
9. Там само. – Ф. 3766. – Оп. 1. – Спр. 139.
10. Там само. – Ф. 3766. – Оп. 1. – Спр. 187.
11. Там само. – Ф. 3696. – Оп. 1. – Спр. 32.
12. Мазец В. Межы ВНР / В. Мазец // Спадчына. – 1993. – № 2. – С. 110.

References

1. Belaruski gistorychny chasopis. – 1993. – № 1. – S. 71–72.
2. Pavlova T. K voprosu o granicah VNR / T. Pavlova // Belorusskij zhurnal mezhdunarodnogo prava i mezhdunarodnyh otnoshenij. – 1991. – № 1. – S. 77.
3. Nacional'nyj arhiv Respubliki Belarus'. – F. 325. – Op. 1. – Spr. 10.
4. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyh ob'jednan'. – F. 5. – Op. 1. – Spr. 158.
5. Tam samo. – Spr. 81.
6. Kancher E. S. Belorusskij vopros: sbornik statej / E. S. Kancher. – Petrograd, 1919.
7. Arhivy Belaruskaj Narodnaj Rjespubliki : v 2 t. – Vil'nja – N'ju–Erk – Mensk – Praga, 1998. – T. 1.
8. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshyh organiv vlady ta upravlinnja Ukrainy. – F. 3766. – Op. 1. – Spr. 68.
9. Tam samo. – F. 3766. – Op. 1. – Spr. 139.
10. Tam samo. – F. 3766. – Op. 1. – Spr. 187.
11. Tam samo. – F. 3696. – Op. 1. – Spr. 32.
12. Mazec V. Mezhy VNR / V. Mazec // Spadchyna. – 1993. – № 2. – S. 110.

Martynenko V. V., Ph.D. in History, Assistant Professor of World History Nishyn State University of Mykola Gogol (Ukraine, Nizhin), martynenko1974@mail.ru

Ukrainian–Byelorussian relations in 1918 according to the solving of the interstate territorial conflicts

The article is dedicated to the establishment of the Ukrainian–Byelorussian relations in 1918. The aim is to identify the key aspects of the Ukrainian–Byelorussian cooperation, to emphasize on the main ways of the solution of the problem of interstate borders. The central part of the relationship became the legal recognition of the Independence of the Byelorussian People's Republic by the Ukrainian Government and the settlement of issue of territorial conflicts. Writing this article the author was ruled by the principles of historicism, system method, objectivity, comprehensiveness, succession. Based on the scientific-critical analysis of the various sources and literature it was successful to reconstruct with proper fullness the events of Byelorussian history of that time. Trying to clear up the basic nature, content and the

specific of processes of statehood in Byelorussia following methods were used, such as comparative-historical, problem-chronological and retrospective. It helps to reveal the scientific problem. According to the determined tasks we can make the following conclusions: the difficult internal situation together with unfavorable foreign factors constrained the successful instance of the idea of nation-building in the Byelorussian lands. Unfortunately, based on all this, the Ukrainian–Byelorussian relations had no prospects real implementation.

Keywords: Brest Peace, Byelorussian People's Republic, Ukrainian People's Republic, Hetman P. Skoropadskii, territory, frontiers.

Мартыненко В. В., кандидат исторических наук, доцент кафедры всемирной истории, Нежинский государственный университет им. Николая Гоголя (Украина, Нежин), martynenko1974@mail.ru

Украинско-белорусские отношения 1918 в свете решения межгосударственных территориальных противоречий

Рассмотрено становление украинско-белорусских отношений в 1918 году. Целью является выявление ключевых аспектов украинско-белорусского сотрудничества, подчеркивание путей решения проблемы межгосударственных границ. Главным в отношениях стало юридическое признание независимости Белорусской Народной Республики украинскими правительствами и урегулирование вопроса территориальных противоречий. В ходе написания статьи автор руководствовался принципами историзма, системности, объективности, всесторонности, преемственности. Исходя из научно-критического анализа различных источников и литературы удалось с должной полнотой реконструировать тогдашние события белорусской истории. Пытаюсь выяснить сущность, содержание и специфику процессов возникновения государственности в Беларуси были применены следующие методы – сравнительно-исторический, проблемно-хронологический и ретроспективный, позволившие раскрыть научную проблему. Осуществлена в соответствии с определенными задачами статья позволила прийти к следующим выводам: сложная внутренняя ситуация, на которую наложились неблагоприятные внешнеполитические факторы помешали успешной реализации идеи национально-государственного строительства в белорусских землях. На этой почве украинско-белорусские отношения, к сожалению, не имели перспектив реального воплощения.

Ключевые слова: Брестский мир, Белорусская Народная Республика, Украинская Народная Республика, Гетьманат П. Скоропадского, территория, границы.

* * *

УДК 94(477)“1930/1939”–055.2

Новікова О. М.,

аспірантка кафедри архівознавства, новітньої історії та спеціальних історичних дисциплін, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького (Україна, Черкаси), Novikova_1202@ukr.net

УЧАСТЬ СІЛЬСЬКОГО ЖІНОЦТВА РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 1930–Х РР. В ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ

Формуючи новий соціально-економічний устрій всередині сільської громади, радянський уряд вагому роль відводив формуванню політичного світогляду селянства. І хоча в загальному числі колгоспного активу жіноча частка на початку 1930-х рр. не перевищувала 9%, робота з жінками займала одне з провідних позицій в державній політиці на місцях.

Використання методів історико-наукового і психологічного аналізу, вивчення гендерного питання, дало можливість дійти висновків, що кінцевою метою заходів розбудови системи політично-ідеологічного виховання сільсько-го жіноцтва було зростання їх суспільно-політичної активності, залучення до роботи в сільських партійних осередках, насадження і утвердження основ комуністичної ідеології та, не в останню чергу, зростання продуктивності праці.

Однак, в реальному житті перепонами здійсненню жінками політичної кар'єри ставали недостатня робота партійних осередків на місцях, традиційні забобони оцінювання жінки як непридатної для цієї діяльності, негативне ставлення самих жінок до своїх нових, часто нав'язаних ролей. Водночас виробилися й нові якості жінок щодо свого ставлення та участі в політичному житті. Жінки призначалися на посади, ухвалювали рішення нарівні з чоловіками. Участь жінок у політичній діяльності стало звичним, хоча й викликало певне негативно-скептичне ставлення.

Ключові слова: громадсько-політичне життя, політично-ідеологічне виховання, колгоспниця, делегатські збори, партійний осередок.

30-ті роки ХХ століття в історії Радянської України були насичені не лише різкими політично-економічними змінами, але і глибокою трансформацією світогляду, культурно-моральних цінностей. Велика увага в стратегії офіційної комуністичної ідеології приділялася “жіночому питанню”. Втручанням держави у

всі сфери життя людини, нав'язуванням нових моделей поведінки, залученням жінки до активного громадсько-політичного життя, у традиційно чоловічій сфері діяльності, в 1930–ті рр. намагалися зруйнувати сформовані віками соціальну поведінку жіноцтва, змістити на другорядні позиції традиційні ролі матері і дружини.

В історіографічному аспекті питання участі сільського жіноцтва в громадсько-політичному житті Радянської України 1930–х рр. є малодослідженим. Історики радянської доби, які вивчали суспільно-політичну діяльність населення, проблем жіноцтва торкалися епізодично, часто не виокремлюючи їх із робітничого-селянського загалу [1–3]. Підвищення інтересу до вивчення жіночих студій у наш час сприяв появі ряду робіт, присвяченим окремим аспектам державної політики щодо підвищення політичної активності сільського жіноцтва [4–5]. Спираючись на архівні матеріали, які раніше не використовувалися, періодичні видання 1930–х рр., автор метою запропонованої статті ставить висвітлення основних форм участі колгоспниць у громадсько-політичному житті, їх вплив на трансформацію світогляду жінок, реальне ставлення громадськості та самого жіноцтва до суспільно-політичної та громадської діяльності колгоспниць.

Надаючи особливого значення розгортанню політико-виховної роботи на селі, комуністична партія протягом досліджуваного періоду ухвалювала рішення, які передбачали широке залучення жінки-колгоспниці до громадського-політичного життя. Питання про масову роботу серед жінок завжди фігурували в порядках денних різноманітних нарад радянських і партійних органів, їх рішеннях, різноманітних звітах.

На початку 1930–х років основною “школою комуністичного виховання” сільських жінок, вважалися делегатські збори, які мали сприяти проведенню культурної революції на селі. Щоправда, порядок денний жіночих делегатських зборів нерідко містив, поряд з питаннями про стан господарства, вибори і перевибори до різних організацій, зокрема, на районні конференції жінок, питання охорони материнства та дитинства, організації гуртків Осоавіахіму та навіть крою і шиття [6, арк. 76].

Кандидатури в делегати на різні форуми нерідко обиралися на загальних сходках-зборах сільських громад. Така форма сприяла обранню найбільш авторитетних жінок, які часто не підтримували владу і не боялися висловлюватися проти хлібозаготівель, колективізації, озвучувати реальні настрої селянства тощо [7, с. 9].

Центральний Комітет партії вважав недоцільним включати до делегатських зборів комуністок, комсомолок чи тих, які вже займалися політичною роботою. Натомість наголошувалось на необхідності залучення жінок, які належали до “відсталих” у культурному і соціально-політичному аспекті, однак мали потенціал до змін і бажання брати участь у громадському житті держави. І хоча згідно зі спеціальною інструкцією переобрання повторно делегаток не дозволялося, цей факт мав місце, особливо в сільській місцевості, з огляду на малорозвинену комуністичну свідомість населення [4].

І все ж таки делегатські збори охоплювали лише невеликий відсоток селянок. Для охоплення більшої кількості жінок владою впроваджувалися в життя інші методи роботи. 11 лютого 1931 р. ЦК партії затвердив

“Положення про осередок ВКП(б) в колгоспах”, 25 березня того ж року набула чинності постанова про організацію жіночих виробничих нарад при сільрадах, а вже 11 січня 1933 р. об'єднаним пленумом ЦК і ЦКК ВКП(б) було прийнято рішення про створення політвідділів у МТС і радгоспах – партійних органів у господарських організаціях.

У переліку завдань, поставлених перед новоствореними органами, були впровадження і нагляд за реалізацією державної політики на селі та підвищення політичної свідомості селян. Перше й основне завдання, що ставилося місцевими партійними осередками перед колгоспницями, озвучувалося як “політичне зміцнення колгоспів” та необхідність піднесення виробничих показників у сільському господарстві [8, с. 16]. Будь-яка політінформаційна, агітаційно-масова, просвітницька робота обов'язково супроводжувалася аналізом виробничих зобов'язань. При чому, настільки б зразковим не був колгосп і налагоджена робота з жінками в ньому, в ухвалах сільради часто повторювався заклик “поставити питання про ще активнішу участь жінок у всіх галузях радянського будівництва” [9, с. 11–12].

Окрім заходів районного і обласного значення, місцеве керівництво було зобов'язане регулярно проводити спеціальні загальні колгоспні збори спеціально для жіночого контингенту. Крім цього, політмасова робота проводилася у бригадах, ланках, безпосередньо на робочих місцях у полі. У більшості випадків робота парторганізацій серед колгоспниць зводилася до обговорення всіх практичних питань життя колгоспу, залучення колгоспниць до активної участі у вирішенні поточних проблем, як то: збиральна кампанія, робота дитячих ясел, розподіл наслідків господарювання, забезпечення трудової дисципліни, загальне обов'язкове навчання.

У спеціальних червоних кутках, облаштованих у клубах, колбудах, хатах-читальнях і навіть в приміщеннях сільських рад, зберігалися підшивки газет, журналів, тут організовувалося читання матеріалів періодичних видань вголос, бесіди-обговорення. Такими ж бесідами і висвітленням матеріалів періодики мали заповнюватися перерви в польових роботах. Створювалися навіть спеціальні гуртки для жінок, в яких вивчалися партійні матеріали, документи загальнодержавного значення тощо. І якщо сільськогосподарські та художні гуртки розгортали свою діяльність “у міру потреби”, то політичні були обов'язковими. Вони організовувалися з ініціативи осередків КП(б)У і діяли під їхнім безпосереднім керівництвом [10, арк. 28–31].

Новим поштовхом у роботі політвідділів МТС та жіночих виробничих нарад серед колгоспниць стала постанова ЦК КП(б)У і Політсектора Наркомзему УСРР від 25 травня 1934 р., яка вимагала пошквалювання процесу висування жіночих кандидатур на керівні посади. З цієї метою були створені посади заступників голів колгоспів з культурно-побутових питань без відриву від виробництва. Призначення на ці посади відбувався з числа авторитетних колгоспниць. У результаті такої роботи в колгоспах, де працювали керівники жіночої статі, активно проводилися жіночі виробничі наради, ефективніше працювали дитячі дошкільні заклади, заклади громадського обслуговування, швидше йшла ліквідація неписьменності [11, арк. 13].

Однак, позитивна динаміка в організації, змістовній насиченості і звітних результатах партійної роботи серед сільського жіноцтва часто не була характерною для всієї республіки. Незважаючи на значний обсяг партійних постанов і резолюцій, які стосувалися формування політичної свідомості жіночого населення села, місцеве керівництво часто зіштовхувалося з проблемами, які сповільнювали, а іноді й унеможлилювали процес їх виконання. Спостерігалися випадки пасивного, а нерідко навіть різко негативного ставлення жінок до їх обрання чи делегування на районні, обласні конференції, зльоти, наради тощо. Свою поведінку вони пояснювали тим, що не мали на кого залишити господарство, або й просто зізнавалися в тому, що не вірять в дієвість подібних заходів. “Чого ми підемо балачки розводить, коли нічого на ділі не роблять”, – говорили вони. Колгоспне керівництво або партосередки на виконання вказівок районного або обласного керівництва, часто обирало делегаток шляхом призначення, ігноруючи їх інтереси й уподобання. Найчастіше така ситуація складалася через брак жіночого активу, охочих займатися політичною роботою [12, с. 12; 13, арк. 31–34]. Перепонами на шляху до політичної кар’єри стали не лише недостатня робота партійних осередків на місцях, а й традиційні забобонні оцінювання жінки як непридатної для цієї діяльності, та ставлення самих жінок до своїх нових, часто нав’язаних ролей. Тому подекуди робота з жінками на місцях обмежувалася “спущеними” згори розпорядженнями та інструкціями, які так і залишалися не реалізованими.

Не маючи змоги, а подекуди й часу переконувати жіночий загаль, робота партосередків у відповідному напрямку часто мала формальний характер. На зауваження, які виносилися їм у ході перевірок, партійці скаргились на пасивність жінок, відсутність у них інтересу до політичної роботи. “Краще додатково реалізую 1600 крб. позики, аніж провести одні жіночі збори”, “Хоч мотузком тягни їх на збори”, – говорили вони [13, арк. 37].

Крім того, утворивши партійні осередки на селі, райвиконком та сільські ради повинні були забезпечувати їх живим інструктажем, надавати допомогу в плануванні роботи, контролювати та перевіряти їх. Але на практиці така робота нерідко зводилася лише до рейдів формальних перевірок або запитів звітів [14, арк. 29–30].

Однак, разом з тим, серед результатів роботи партійних осередків в сільській місцевості незаперечним фактом стало те, що селянка все більш активно почала долучатися до громадсько-політичного життя села і для цього створювалися необхідні умови. Наприклад, з метою забезпечення явки жінок на вибори організувалися одноденні ясла, літніх жінок підвозили до місця зборів на підводах. Довідки та інформаційні повідомлення про перевибори сільрад зафіксували динаміку процесу явки на виборчі збори виборців, де чоловіча частина виборців за першу третину десятиріччя збільшилася на 12%, а жіноча – більш, ніж на половину [15, арк. 25, 36].

У процесі суспільно-політичних та економічних новацій 1930-х років виробилися нові якості жінок щодо свого ставлення та участі в політичному житті. Жінки призначалися на посади, обіймаючи які, працювали нарівні з чоловіками.

Змінювалося ставлення суспільства до жінок як об’єкта і суб’єкта політичного процесу. Участь жінок у політичній діяльності стало звичним, хоча й викликало певне негативно-скептичне ставлення до суспільно-активної і освіченої жінки.

Дослідження порушеної в статті теми не можна вважати вичерпним. Подані аспекти спонукають до продовження та поглиблення таких напрямів наукових пошуків як проблеми прийняття сільського жіноцтва в комсомол, партію, його участь в антирадянських виступах – “бабських бунтах”, “волинках” тощо.

Список використаних джерел

1. Кульчицкий С. В. Становление основ социалистического уклада жизни крестьянства УССР / С. В. Кульчицкий, С. Р. Лях, В. И. Марочко. – К. : Наукова думка, 1988. – 179 с.
2. Марочко В. І. Про створення соціально-економічних засад нового способу життя у колгоспному селі УРСР (1929–1937 рр.) / В. І. Марочко // Український історичний журнал. – 1985. – № 3. – С. 87–96.
3. Гушинець Н. О. Участь жінок України в суспільно-політичному житті республіки (1933–1941 рр.) / Н. О. Гушинець // Український історичний журнал. – 1984. – № 3. – С. 102–105.
4. Нагорна Н. М. Жіночі делегатські збори в УСРР: мета і сутність функціонування, організаційна структура, значення (1920–1933 рр.) [Електронний ресурс] / Н. М. Нагорна. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/LtKP/2009_56/Statti/23.html
5. Сапицька О. М. Сільські жінки в умовах підготовки та проведення суцільної колективізації (1928–середина 1933 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Олена Михайлівна Сапицька. – Луганськ, 2007. – 199 с.
6. Державний архів Черкаської області. – Ф. Р–1015. – Оп. 1. – Спр. 2. – 96 арк.
7. Дорошенко Г. Куркульська вихватка / Г. Дорошенко // Селянка України. – 1930. – № 17. – С. 9.
8. Ейдман Н. Ще вище підняти роль колгоспниці / Н. Ейдман // Колгоспний активіст. – 1934. – № 5. – С. 16.
9. В галузі політичного й культурного виховання жіночої молоді // Колгоспниця України. – 1935. – № 16. – С. 11–12.
10. Державний архів Житомирської області. – Ф. Р–1150. – Оп. 2. – Спр. 1. – 325 арк.
11. Центральний державний архів громадських об’єднань України (далі – ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 6502. – 38 арк.
12. Лицем до радгоспниці // Селянка України. – 1930. – № 24. – С. 12.
13. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 20. – Спр. 7124. – 124 арк.
14. Там само. – Спр. 4213. – 66 арк.
15. Центральний державний архів вищих органів влади та управління. – Ф. 1. – Оп. 7. – Спр. 814. – 73 арк.

References

1. Kul'chickij S. V. Stanovlenie osnov socialisticheskogo ukladu zhizni krest'janstva USSR / S. V. Kul'chickij, S. R. Ljah, V. I. Marochko. – K. : Naukova dumka, 1988. – 179 s.
2. Marochko V. I. Pro stvorennja social'no-ekonomichnyh zasad novogo sposobu zhytтя u kolgospnomu seli URSR (1929–1937 rr.) / V. I. Marochko // Ukraї'ns'kyj istorychnyj zhurnal. – 1985. – № 3. – S. 87–96.
3. Gushynec' N. O. Uchast' zhynok Ukraї'ny v suspil'no-politychnomu zhytті respubliky (1933–1941 rr.) / N. O. Gushynec' // Ukraї'ns'kyj istorychnyj zhurnal. – 1984. – № 3. – S. 102–105.
4. Nagorna N. M. Zhynochi delegats'ki zbory v USSR: meta i sutnist' funkcionuvannja, organizacijna struktura, znachennja (1920–1933 rr.) [Elektronnyj resurs] / N. M. Nagorna. – Rezhym dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/LtKP/2009_56/Statti/23.html
5. Sapyc'ka O. M. Sil's'ki zhynky v umovah pidgotovky ta provedennja sucil'noi kolektyvizacii (1928–sередyna 1933 rr.) : dys. ... kand. ist. nauk : 07.00.01 / Olena Myhajlivna Sapyc'ka. – Lugans'k, 2007. – 199 s.
6. Derzhavnyj arhiv Cherkas'koi oblasti. – F. R–1015. – Op. 1. – Spr. 2. – 96 arh.
7. Doroshenko G. Kurkul's'ka vyhvatka / G. Doroshenko // Seljanka Ukraї'ny. – 1930. – № 17. – S. 9.

8. Ejdeman N. Shhe vyshhe pidnjaty rol' kolgospnyci / N.Ejdeman // Kolgospnyj aktyvist. – 1934. – № 5. – S. 16.

9. V galuzi politychnogo j kul'turnogo vyhovannja zhinochoi' molodi // Kolgospnyca Ukrai'ny. – 1935. – № 16. – S. 11–12.

10. Derzhavnyj arhiv Zhytomyr's'koi' oblasti. – F. R–1150. – Op. 2. – Spr. 1. – 325 ark.

11. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyh ob'jednan' Ukrai'ny (dali – CDAGOU). – F. 1. – Op. 20. – Spr. 6502. – 38 ark.

12. Lycem do radgospnyci // Seljanka Ukrai'ny. – 1930. – № 24. – S. 12.

13. CDAGOU. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 7124. – 124 ark.

14. Tam samo. – Spr. 4213. – 66 ark.

15. Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja. – F. 1. – Op. 7. – Spr. 814. – 73 ark.

Novikova E. M., graduate student of the Department of Archival Science, the latest stories and special historical disciplines of Cherkassy National University named after Bogdan Khmelnytsky (Ukraine, Cherkassy), Novikova_1202@ukr.net

Participation of rural women of Soviet Ukraine of 1930s in public and political life

Shaping the new socio-economic system in rural community, the government assigned the important role to the formation and development of the political outlook of the peasantry in the convenient direction for official government. Although the part of women in the total number of the farm asset in early 1930s did not exceed more than 9% the work with women were singled out and took a leading position in the state policy of localities.

The aim is to cover the main forms of peasant women participation in public and political life of society and its impact on the transformation of the outlook of women, the real attitude of the public and of the women in the socio-political and public activities of collective farmer-women.

Use of methods of historical and scientific and psychological analysis, study of gender issues have made it possible to conclude that the ultimate goal of developing measures of political-ideological education of rural women had an increase in their social and political activism, involvement of rural party branches, planting and establishment of foundations communist ideology and, not least, the growth of labor productivity.

However, in real life obstacles implementation of women's political career became insufficient work party organizations at the local levels, the traditional evaluation superstitious women as unsuitable for these activities, the negative attitude of women to their new, often imposed roles. Meanwhile new quality of women about their attitudes and political participation were elaborated. Women were appointed to positions, took decisions on a par with men. Women's participation in political activities has become customary, though it caused some adverse skepticism.

Keywords: social and political life, political-ideological education, farm worker-woman, delegate fees, the party cell.

Новикова Е. Н., аспирантка кафедри архівознавства, найновішої історії та спеціальних історических наук, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького (Україна, Черкаси), Novikova_1202@ukr.net

Участие сельской женщины Советской Украины 1930-х гг. в общественно-политической жизни

Формируя новый социально-экономический строй внутри сельской общины, правительство существовавшую роль отводило формированию и развитию в удобном для официальной власти направлении, политического мировоззрения крестьянства. И хотя в общем числе колхозного актива женская часть в начале 1930-х гг. не превышала 9%, работа с женщинами была выделена и занимала одну из ведущих позиций в государственной политике на местах.

Целью работы является освещение основных форм участия колхозниц в общественно-политической жизни социума, их влияние на трансформацию мировоззрения женщин, реальное отношение общественности и самих женщин к общественно-политической деятельности колхозниц.

Использование методов историко-научного и психологического анализов, изучения гендерного вопроса, сделало возможным обосновать, что конечной целью мероприятий расширения системы политико-идеологического воспитания сельских женщин было повышение их общественно-политической активности, привлечение к работе сельских партийных ячеек, насаждение и утверждение основ коммунистической идеологии и, не в последнюю очередь, повышение продуктивности работы.

Но в реальной жизни преградами к построению женщинами политической карьеры становились недостаточная работа партийных ячеек на местах, традиционные оценивания женщин как непригодных для этой деятельности, отрицательное отношение самих женщин к своим новым, часто навязанным ролям. Одновременно выработались и новые качества женщин по отношению к своему участию в политической жизни. Они назначались на руководящие должности, принимали решения наравне с мужчинами. Участие женщин в политической деятельности становилось обычным явлением, хотя и вызывало некоторое негативно-скептическое отношение.

Ключевые слова: общественно-политическая жизнь, политико-идеологическое воспитание, колхозница, делегатские собрания, партийная ячейка.

* * *

УДК 94(477)

Мазурок О. М.,
аспірантка історичного факультету, Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (Україна, Тернопіль), oliamazurokk@mail.ru

ЗНАЧЕННЯ ВІДОЗВ ТА ЗВЕРНЕНЬ “ПРОФОРУС” ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ УВШ

На основі комплексного та об'єктивного аналізу низки архівних документів УКРСР західних земель України у Львові, йдеться про значення відозв та звернень “Профорусу” для діяльності та розвитку УВШ. Головну увагу приділено ролі відозв та звернень Головної ради “Профорус” для популяризації українських вищих шкіл. Мета статті – дослідити значення відозв та звернень “Профорусу” до західноукраїнського населення та інших студентських товариств та організацій визначити їх роль у становленні та розвитку УВШ у Львові упродовж 1921–1926 рр. У статті подано аналіз низки відозв та звернень допоміжних органів “Профорус”, спрямованих на покращення матеріального становища УВШ. У дослідженні наголошується на ролі відозв та звернень Кураторії УВШ, спрямованих на залучення студентів до навчання в УВШ.

Ключові слова: “Профорус”, українські вищі школи (УВШ), відозви, студентство, західноукраїнські землі.

Актуальність досліджуваної проблеми є надзвичайно важливою, оскільки дає змогу на основі аналізу відозв та звернень “Профорусу” до західноукраїнського населення та інших студентських товариств та організацій визначити їх роль у становленні та розвитку УВШ у Львові упродовж 1921–1926 рр.

Наукова новизна досліджуваної проблеми ґрунтується на тому, що автором публікації вперше використано архівні матеріали, які дають змогу проаналізувати та оцінити роль відозв та звернень “Профорусу” у діяльності УВШ.

Основні завдання наукової публікації обумовлені аналізом відозв та звернень Головної ради “Профорусу”, а також окремих органів та структур та полягають у визначенні їх ролі у діяльності УВШ та українського студентства та покращенні їх матеріального становища.

Хронологічні рамки статті охоплюють 1921–1926 рр., оскільки дана організація активно діяла в зазначений період.

Певні аспекти досліджуваної проблеми проаналізовано науковцями. Зокрема, поява та діяльність Центрального союзу українського студентства висвітлена у працях О. Гуменюк “Центральний союз українського студентства – провідна організація української студентської еміграції в культурно-освітній сфері” [1, с. 110–118], В. Тарабан “Утвердження та діяльність центрального союзу українського студентства у 20-ті роки ХХ ст.” [7, с. 187–190]. Більш детально про діяльність “Профорусу” та ЦЕСУС описано у наукових статтях О. Мазурок “Особливості структурної організації української студентської професійної організації “Профорус” [3, с. 62–66], “Участь української професійної організації українського студентства “Профорус” у покращенні матеріального становища студентства на західних землях України в 1921–1926 рр.” [4, с. 18–22], “Роль української студентської крайової ради у діяльності “Профорусу” упродовж 1921–1926 рр.” [5, с. 162–168], “Участь тернопільських студентів у діяльності професійної організації українського студентства “Профорус” у 1921–1926 рр.” [6, с. 204–207], “Культурно-освітня та видавнича діяльність професійної організації українського